

PRESENCIA DE LA NARRATIVA A LA REVISTA *INQUIETUD*

JESÚS AUMATELL

La revista *Inquietud* (1956-1966) reflecteix la necessitat de renovació de la narrativa catalana dels anys seixanta. Els crítics Joan Triadú i Josep M. Castellet hi publiquen articles que incideixen sobre el tema. El primer destaca, sobretot, que cal que els narradors catalans coneguin les obres més innovadores del panorama mundial. L'estudi comparatiu dels títols ressenyats a la secció «Libros recibidos» demostra que la recepció a Catalunya d'aquestes obres es fa a través de traduccions en espanyol, majoritàriament servides per l'editorial Seix Barral.

Inquietud magazine (1956-1966) reflected the need for innovation in Catalan fiction-writing in the sixties. Literary critics Joan Triadú and Josep M. Castellet published articles on the subject. The former especially highlighted that Catalan fiction writers should become familiar with the most innovative works in the world scene. An analysis of the titles included in the «Libros recibidos [Books received]» section clearly shows that the arrival of those works in Catalonia was achieved through Spanish translations, most of them supplied by the Seix Barral publishing house.

El propòsit d'aquest treball és analitzar la presència i el sentit de la literatura narrativa –és a dir, el conte i la novel·la– en la revista *Inquietud* (1955-1966).¹ Un propòsit potser sorprenent, tenint en compte que la narrativa no és un dels gèneres literaris privilegiats en aquesta revista, en les pàgines de la qual destaquen el teatre i la poesia. Malgrat això, a partir de l'anàlisi de diversos articles i de la secció «Libros recibidos»,² hi veiem perfectament reflectida l'evolució de la narrativa catalana en un període en què, superat el tram més fosc de la postguerra, es treballa per establir les bases que permetin una producció i difusió normalitzada del gènere. En l'esmentada secció, es dona notícia de 153 llibres, dels quals 90 són novel·les o aplecs de narracions, un 56% del total, mentre que

1. Pere FARRÉS n'ha establert la periodització [veg. l'article «Inquietud, una revista cultural bàsica de la postguerra» publicat a *Clot*, 2a època, núm. 1, febrer de 1982, p. 4-6] i n'ha fet una valoració global en el context de l'època [veg. «Modernitat i universalitat d'*Inquietud*», *Clot*, 2a època, núm. 2/3, febrer de 1983, p. 4-7].

2. Iniciada al número 6 (agost de 1956) i continuada sense interrupció fins a l'últim, el número 36 (setembre de 1966).

l'altre 44% se'l reparteixen l'assaig (preferentment sobre pintura), la poesia i el teatre. Una proporció prou significativa, que caldrà valorar més detingudament.

Abans, però, caldria destacar l'aportació que hi féu un dels crítics més importants de l'època, Joan Triadú, el qual, a jutjar per l'ordre en què van apareixent els seus articles, sembla determinar l'aparició de la secció «Libros recibidos», i il·luminar-ne el sentit. En l'article «Reflexions sobre la poesia catalana»,³ afirma que «al país li sobren petits poetes i li falten pensadors, filòsofs, i grans escriptors de teatre i de novel·la». Esbossa així un itinerari que ell mateix acabarà de detallar a través de les col·laboracions que inserirà als números següents: a «Impressions d'un jurat»⁴ fa, des de la privilegiada perspectiva d'un jurat del Premi Víctor Català, un repàs de la situació de la narrativa catalana que sembla contradictori amb el que afirmava a l'article anterior, ja que hi veu un nivell remarcable. A l'article «Vint anys de teatre català»⁵ constata l'estat precari en què es troba el gènere, car aquests vint anys «es poden resumir en poques, ben poques pàgines» i el que cal és «incorporar obres i autors, tècniques i èpoques, joventut i voluntats».

Al següent lliurament, «Novetats que no ho són per a tothom»⁶ ressenya l'activitat editorial catalana del moment: les col·leccions «Lletres», «Raixa», «Els autors de l'ocell de paper» i «El Pont» demostren «un propòsit net de divulgació, una gran amplitud de criteri i una considerable exigència en la tria d'obres». Els fa, però, un únic retret, referit a «la correcció gramatical dels textos»; la paraula, diu, «la tenen els lectors i una mica nosaltres, els que en un moment o altre exercim la crítica». Apareix, doncs, la consciència que el crític ha de mediatitzar entre l'obra i el lector, fixant criteris per a valorar adequadament l'aportació de cadascú: recolzar les iniciatives de divulgació dels nous valors literaris, imprescindible factor de cohesió d'una cultura oficialment anihilada, però exigint un mínim de rigor que passa, abans que res, per la correcció lingüística.

Els redactors d'*Inquietud* intenten assumir aquests postulats i el que impliquen, és a dir, l'exercici d'una crítica activa, constant i coherent. Apareix així, a partir del número 6, l'esmentada secció «Libros recibidos». Ara bé, que la intenció crítica dels redactors de la revista no té el grau de consciència de la de Joan Triadú, es fa palès en –per exemple– la recensió del llibre de Josep M. Castellet *La hora del lector*,⁷ on llegim el següent: «como que nuestra misión es informar de las novedades literarias, haremos un resumen», ja que la manca d'espai els impedeix estendre's gaire. Hi ha l'obligació de resumir i triar. I és l'anàlisi d'aquest últim aspecte, el de la tria, que proporciona dades a tenir en compte: es recensionen 90 volums de narrativa, dels quals 51 són en espanyol (55%), amb una destacada referència per les traduccions, 39 (64% del total de llibres en espanyol) enfront de 12 llibres escrits originalment en l'idioma manxec. Aquesta proporció s'inverteix escandalosament pel que fa als llibres en català: d'entre els 39 ressenyats només 3 (7%) són traduccions.

3. Núm. 2, octubre de 1955, p. 3.

4. Núm. 3, desembre de 1955, p. 12.

5. Núm. 4, març de 1956, p. 4-5.

6. Núm. 5, maig de 1956, p. 17.

7. Núm. 9, abril de 1957, p. 18.

Tot això posa de manifest que la prohibició de publicar traduccions en català és un factor determinant en la difusió de la narrativa espanyola a Catalunya; així, sota el segell de la qualitat assolida amb una curiosa i exigent edició, algunes cases editorials barcelonines faran el possible per introduir entre el públic lector català la nova narrativa espanyola flanquejada per traduccions dels autors de major prestigi mundial. Seix Barral és la casa que amb més insistència s'anuncia a *Inquietud*: el número 8 apareix amb un fascicle publicitari encartat a l'interior, en el qual l'editorial anuncia traduccions de T. S. Eliot, de F. K. Hoffman (a càrrec de J. M. Castellet), Robbe-Grillet, Duras, Stiller, Landolfi, Svevo; aquests anuncis van acompanyats d'extractes dels mateixos llibres o d'estudis crítics, entre els quals destaca el de Roland Barthes sobre *Le voyeur*. Mig any després,⁸ Joan Triadú publica la primera part de l'article «En la línia», on constata que «des de fa vint-i-cinc anys aproximadament no s'havia dut a terme a Barcelona un esforç del mateix sentit o intenció i d'una seriositat comparable a la d'aquest [es refereix a la col·lecció “Biblioteca Breve”]. Parlo dels temps de la col·lecció “A tot vent”, de l'Editorial Proa. Un sentit i una intenció que consisteixen en el propòsit d'acostar a la minoria –provinciana, desorientada, esnob si es vol; però vocacionalment minoritària– allò que li manca per a ésser minoria del món i situar-se en la línia [...]. Les obres publicades per aquesta col·lecció criden l'atenció sobre la veritable situació de l'art i de la literatura del nostre temps [...]». Tot seguit reflexiona sobre un conjunt de novel·les editades en aquesta col·lecció, les quals han d'interessar tant al crític com «al jove lector i al jove escriptor català, perquè ni l'un ni l'altre no poden viure en l'aïllament voluntari de la devoció exclusiva al mitjà cultural autòcton: han de portar-hi, en canvi, nova sensibilitat i tota la càrrega d'intenció que exigeixi el temps que vindrà». Aquestes novel·les són les mateixes que havien estat presentades en el suplement publicitari del número 8: *La piedra lunar*, *La conciencia de Zeno*, *El coloso de Marussi*, *El mirón*; per a Triadú, la reunió d'aquests autors, la selecció d'aquestes obres revela «una voluntat de triar amb extrema exigència».

En la segona part d'aquest article, que apareix en el número següent,⁹ Triadú hi fa l'anàlisi de *La hora del lector*, «un llibre riquíssim de contingut i d'irradiació. El que hi ha de discutible –potser per excessivament “manualístic”– en l'argumentació no treu, sinó al contrari, dona energia al conjunt». El volum de J. M. Castellet i la «Biblioteca Breve» en conjunt, segons Triadú, posen de manifest quelcom que no és possible ignorar: la renovació de la literatura, cosa que és claríssima «en el cas de la literatura catalana, que alguns pretenen continuar sense cap de les condicions renovadores que cal exigir. *En la línia*, en canvi, uns quants autors, descobreixen, *traslladen*, creen. Llur tècnica no és una, sinó diversa, i no provenen tampoc d'un món plenament comú. Llur preocupació sí que és elevada en lectures, en consciència creadora, en preocupació humana». I posa per exemple *Cròniques de la veritat oculta*, *Ariadna al laberint grotesc*, *Abans de l'alba*, *El martell*, *L'altra ciutat*, i «tot el fenomen literari i humà de Pedrolo»; qualsevol d'aquestes obres «no desorientaria el lector, el d'Alain Robbe-Grillet i el de

8. Núm. 10, juliol de 1957, p. 6-7.

9. Núm. 11, desembre de 1957, p. 6-7.

Marguerite Duras, car són obres paral·leles», i els seus autors són «uns escriptors nous que reflecteixen un nou moviment literari en marxa». Al final de l'article ressenya tres llibres de la col·lecció «Biblioteca Breve» apareguts últimament: *La imagen de la naturaleza en la física actual*, de Werner Heisenberg; *Teoría del poema*, de Joan Ferraté, i *El Square*, de Marguerita Duras, obra aquesta última que li planteja un dubte: «caldria pensar si rendeix traduir del francès, si no val més deixar que la minoria vagi a l'original, i de reservar-se per a l'anglès i per a l'alemany, amb els quals ni l'esmentada minoria s'hi veu en cor.»

La posició de Triadú és ambigua: per no denunciar obertament la prohibició de publicar traduccions al català d'aquelles obres de la literatura que són imprescindibles per a estar *en la línia*, es veu obligat a recomanar les que Seix Barral publica a la col·lecció «Biblioteca Breve». Però en un article que apareixerà més endavant, «El novel·lista català i el poble»,¹⁰ serà més explícit: «Entre la novel·la catalana més exigent i les lectures extraliteràries (generalment no catalanes) manca una zona neutra de patrimoni comú que deixi arribar la llengua catalana al seu destí, que no és altre que, com el de totes les llengües, l'assoliment de l'amplitud màxima i l'acord complet amb les condicions del nostre temps.» Perquè «les relacions entre novel·la i poble no fóra honest, ni intel·ligent, de desvirtuar-les a posteriori prenent de fer oblidar o passar per alt llur condicionament històric, polític i social, aïllant-les de les situacions, de contrast i de paral·lelisme, d'altres literatures». Cal que el novel·lista català, per ésser-ho, sigui fidel a la llengua, malgrat que les imposicions polítiques la releguin a un lloc marginal; també és necessari incorporar tots aquells elements de la modernitat que han de permetre a la literatura catalana superar l'aïllament per integrar-se sense mancances en el context internacional: omplir aquesta «zona neutra de patrimoni comú» vol dir fer lectures, assajar noves tècniques: «El novel·lista català, pel sol fet d'escriure en català no ha d'ésser jutjat benèvolament per la crítica. [...] Com a tema de meditació per als novel·listes catalans, nous i vells, com a test gairebé, hom podria posar-se el problema de la lectura de determinats autors actuals. L'han feta, aquesta lectura? ¿O són aturats encara en Greene entre els anglesos, Camus entre els francesos, Mann entre els alemanys, Hemingway entre els americans, i ningú entre els italians, i no coneixen encara, pel mateix ordre, Powell, Golding, Murdoch, Angus Wilson, Spark, Green (Henry), Lowry i Sillitoe, i Claude Simon, Duras i Butor, i Böll, Grass i Frisch, i McCullers, Salinger, West i Styron, i Pavese, Calvino, Cassola i Bassani, entre els italians, que són els que aporten més de nou i més bé?» No cal dir que aquests autors, el 1962, representen el més avançat de la novel·la, com també és cert que les seves obres encara no es troben en català: les tres traduccions ressenyades pels redactors d'*Inquietud*, *El crist de nou crucificat*, de 1960, *Flors a la tomba de Clarisse*, de 1962 i *La nàusea*, de 1966, no es corresponen amb cap de les novel·les actuals: la de Sartre és una obra de 1936; la de Kanzantzaki interessa un corrent, el de la novel·la catòlica, que comença a quedar desfasat; Namora, en canvi, tot i ser actual, queda, com tota la literatura portuguesa, injustament oblidat.

10. Núm. 26, setembre de 1962, p. 4-5.

Només fins ben entrada la dècada dels seixanta la situació de mancança podrà començar a ser superada: al número 34¹¹ apareix una ressenya (fora de la secció «Libros recibidos», ja que es tracta d'una traducció encara inèdita que Aymà té projectat editar) d'*Els mots*, llibre que havia aparegut l'any 1963 a França. De fet, la revista presta sempre molta atenció a l'existencialisme: amb l'article «La situación y la actitud del artista»,¹² Pere Ramírez i Molas demostra un elevat grau d'assimilació dels postulats d'aquesta doctrina filosòfica: a partir d'una atenta lectura de Jaspers basteix un programa d'acció artística que, més que en una tècnica, es basa en una actitud: «...*el artista no es responsable sólo ante la Historia del Arte o los críticos, por la creación artística en sí, con su contenido objetivo, estético y técnico, sino también ante sí mismo, por las situaciones y actividades que han concurrido en su actividad creadora*». Però amb les col·laboracions de Xavier Fàbregas,¹³ primer, i de Francesc Nel·lo i Feliu Formosa sobre el teatre de Brecht,¹⁴ després, s'inicia la recepció i difusió dels corrents marxistes, que tindrà en aquest autor, Brecht, el referent més important.

En aquesta direcció és cabdal l'article de Segimon Serrallonga «Sobre el problema fonamental de les tècniques formals i dos exemples: Soló i Shelley»,¹⁵ en la primera part del qual el poeta osonenc presenta la traducció d'uns textos teòrics de Brecht, i els situa en el marc del debat a l'entorn del llibre *Poesia catalana del segle xx*, que ell mateix havia encetat en el número anterior.¹⁶ Diu Serrallonga: «la raó per la qual presentem sencer el text de Brecht ja donat parcialment en l'*Antologia* de Castellet-Molas, és la de creure'l d'un abast molt més actiu en la reivindicació realista que no ho semblaria a qui llegís com a programàtics els set punts de Castellet-Molas»; així, situant-se explícitament en el marc teòric de Lukacs, i malgrat la crítica aparent, n'accepta els postulats de fons: «...la literatura ha anat reflectint ara i adés, i sovint en els moments àlgids, els processos històrics reals, però creant-se unes formes específiques i adients, per damunt dels llenguatges quotidians, no tendint-hi sinó partint-ne (que és tota una altra cosa) i actuant (cal també subratllar-ho) al seu torn damunt d'escriptors i de pensadors que, atents a les realitats més primordials i més essencialment dialèctiques, no han aconseguit d'expressar-les sinó amb l'ajuda d'homes que els precediren de poc i de civilitzacions aparentment remotes». Al capdavall, el que no es pot acceptar és la dicotomia passat-present, «una de les formes més sordes i il·luses de l'alienació política, i un senyal en definitiva d'impotència crítica».

També l'estructuralisme troba ressò a *Inquietud* a través de l'article «Realitat i llenguatge»,¹⁷ que signa Llorenç Guilera; però malgrat partir d'una citació de Martinet i referir-se a Saussure, és més que res una ressenya de «Reflexions sobre la poesia» (dins *Les formes de vida catalana*), de Ferrater Mora. La voluntat d'in-

11. Novembre de 1965, p. 18.

12. Núm. 8, gener de 1957, p. 1-2.

13. «La reconquesta del paraíso», núm. 26, setembre de 1962, p. 9-10.

14. Núm. 29, maig de 1964, p. 2-6.

15. Núm. 31, octubre de 1964, p. 1-5.

16. Núm. 30, juliol de 1964, p. 1-3.

17. Núm. 33, juliol de 1965, p. 3-5.

tegrar el pensament més actual sobre l'estètica literària es fa palesa a l'últim número, on apareix el text de Lucien Goldmann «El mètode estructuralista genètic en història de la literatura»,¹⁸ traduït per Lluís Sola.

Pel que fa als narradors catalans, és Manuel de Pedrolo qui més aporta a la revista, car, a més de poemes i fragments d'obres de teatre, hi publica algunes narracions. I els redactors li dediquen una atenció especial: a més de les sis obres de narrativa seves recensionades a la secció «Libros recibidos» (seguit per Estanislau Torres, amb quatre, i per Josep M. Espinàs, amb tres), i a més de l'article de Rafael Tasis sobre el seu teatre¹⁹ Guillem Viladot ressenya *Les finestres s'obren de nit*²⁰ i Bonaventura Selva *Balanç fins a la matinada*.²¹ En opinió de Viladot, el primer, la «dimensió extraordinària de Pedrolo podem concretar-la a tenor d'aquests factors: una immensurable capacitat d'escriptor –en el sentit de produir amb una densitat i sovintesa esgarrifosa–, una exquisida sensibilitat, una intel·ligència privilegiada i una ferma voluntat de renovació del nostre país». Viladot s'admira del fet que Pedrolo hagi escrit el llibre en deu dies, qual cosa constitueix «una mostra genial del poder coadjuvant de les tècniques. Es tracta d'una novel·la amb una tècnica diferent a cada capítol»; aquestes tècniques «no són mostres desarticulades, sinó elements d'un tot orgànic». Selva, en canvi, destaca l'originalitat de Pedrolo, en oposició a aquella crítica de la seva obra que s'ha fet amb «una clara intenció de buscar padrins a tota la seva producció literària», ja que, des del seu punt de vista, és «un pretext de minimitzar aquest gran novel·lista que la crítica en general (sempre hi ha excepcions) s'ha avesat a jutjar amb tants prejudicis». Així, una obra com *Diàlegs sobre un fugitiu*, de 1953, avança la tècnica de *Le Square* i, segons Selva, Pedrolo la duu més enllà que no pas Duras. *Balanç fins a la matinada* «és realment una novel·la riu, però a l'inrevés», que té com a valor principal «el veritable art que assoleix –resultat d'emprar un contra mètode i posar-hi al seu servei una tècnica, que és tant més eficaç com ho és la seva elegància en fer-nos-la passar desapercibuda».

A l'hora d'incorporar textos de creació, *Inquietud* privilegia un gènere, la poesia. Amb tot, també esdevé plataforma per a la narrativa: Pedrolo hi publica «Falses identitats»,²² on tracta el tema de la identitat des de la perspectiva del desdoblament i de l'alienació; Màrius Lleget signa «Primera nit a l'espai», un conte de ciència-ficció;²³ amb «Anna, 3»,²⁴ Pedrolo reprèn el tema de la identitat, engalçant-lo en l'absurd, a frec de l'onirisme; «L'esgarip»²⁵ és un conte de Jordi Feliu que gira al voltant de la percepció ultrasensorial. Mereix una menció especial, pel que té de programàtica, la presentació de «Cuatro cuentos catalanes»²⁶ a

18. Núm. 36, setembre de 1966, p. 8-11.

19. Núm. 23, octubre de 1961, p. 12-14.

20. Núm. 9, abril de 1957, p. 14.

21. Núm. 30, juliol de 1964, p. 4-5.

22. Núm. 6, agost de 1956, p. 9.

23. Núm. 7, octubre de 1956, p. 6.

24. Núm. 8, gener de 1957, p. 7.

25. Núm. 13, maig de 1958, p. 15.

26. Núm. 18, juny de 1960, p. 4-10.

càrrec de J. M. Castellet: «Els dos caps de la foradada», de Jordi Sarsanedas, «L'origen de les coses», de Manuel de Pedrolo, «Només faltaven cent metres», de Núria Albó, i «La gàbia», de Jordi Feliu. Per a Castellet, aquests contes comparteixen la rel existencialista («*hoy marcadamente en declive, en la literatura europea*»); la intenció de l'autor és produir en el lector el sentiment de la fissura existencial, per bé que no hi ha, entre les narracions, coincidència en la forma; al final del pròleg Castellet escriu que «*la temática existencialista (...) ha perdido hoy su vigencia histórica. Una literatura más realista, dentro de un realismo que se basa fundamentalmente en la evolución histórica, responde mejor hoy a la expresión de nuestro tiempo*». L'actitud programàtica del crític no trobarà un ressò immediat, ja que «El somni», una prosa de Segimon Serrallonga,²⁷ encara es mou dins les coordenades de l'existencialisme; només amb les «Sis narracions de Bertolt Brecht»,²⁸ la traducció de les quals signa el mateix Serrallonga, hi ha una aposta clara en la direcció assenyalada per Castellet.

Totes aquestes dades fan de la revista *Inquietud* un bon exemple de l'evolució de la narrativa catalana en un moment políticament molt difícil i culturalment molt ric i complex. L'esquemàtic repàs de la secció «Libros recibidos» i de la propaganda d'alguns editors espanyols de Barcelona, en especial Seix Barral, posa en relleu la importància de la traducció de narrativa per, d'una banda, incorporar el bo i millor que s'està produint a fora, i, per l'altra, consolidar-se en el mercat del llibre. La consciència que el lector –i l'escriptor– català ha d'assumir les aportacions cabdals de la literatura actual, i davant la prohibició de publicar-ne versions catalanes, duu Joan Triadú a recomanar les traduccions espanyoles d'aquests textos: cal que la novel·la no quedi privada d'aquells elements que li permetrien ser expressió del poble, incorporant allò que en cada moment l'identifica, el caràcter canviant de la modernitat.

També hi queda reflectida la importància de l'existencialisme durant aquest període, ja que impregna moltes de les col·laboracions que s'hi publiquen, tant les que tracten de teatre, com les que parlen de música o arquitectura. Els pocs textos narratius que hi apareixen tenen, gairebé tots, la temàtica existencialista com a denominador comú. Però a l'última època –a partir de 1964– la discussió a l'entorn de l'antologia Castellet/Molas esdevé un camí per a la reflexió sobre el problema de la forma en la crítica marxista: s'accepten com a model teòric els postulats de Lukacs i l'exemple pràctic de Brecht, autor del qual es tradueixen diversos textos. Aquesta obertura de la perspectiva fa possible l'aproximació a l'estructuralisme, cosa que coincideix, al número 36 i després d'onze anys, amb el final del recorregut de la revista.

27. Núm. 26, setembre de 1962, p. 5.

28. Núm. 35, abril de 1966, p. 8-9.

APÈNDIX

Recensions de llibres de narrativa publicades a la secció «Libros recibidos».

NÚM. 6, AGOST DE 1956

Joaquim CASAS, *L'enterrament*. Barcelona: Albertí Editor.

Lluís ROMERO, *La finestra*. Barcelona: Albertí Editor.

Georges SIMENON, *Los crímenes del canal*. Barcelona: Ed. Albor.

Georges SIMENON, *Trenes en la noche*, Barcelona: Ed. Albor.

NÚM. 7, OCTUBRE DE 1956

Jordi SARSANEDAS, *El martell*. Barcelona: Aymà Editor.

Manuel DE PEDROLO, *Un món per a tothom*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 8, GENER DE 1957

Josep SEBASTIÀ PONS, *El llibre de les set sivelles*. Barcelona: Biblioteca Selecta.

Alain ROBBE-GRILLET, *El mirón*. Barcelona: Seix Barral.

Mary FITT, *Merrit, aprendiz de detective*. Barcelona: Ed. Albor, 1956.

Ramon FONTANILLES, *El solar*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 9, ABRIL DE 1957

Manuel DE PEDROLO, *Crèdits humans*. Barcelona: Biblioteca Selecta.

Fèlix CUCURULL, *A les 21'13*. Barcelona: Albertí Editor.

Georges SIMENON, *El asesino*. Barcelona: Ed. Albor.

NÚM. 10, JULIOL DE 1957

Alain ROBBE-GRILLET, *La doble muerte del profesor Dupont*. Barcelona: Seix Barral.

Joaquim AMAT-PINIELLA, *El casino dels senyors*. Barcelona: Albertí Editor.

Day KEENE, *Olga, el conejo y los gansters*. Barcelona: Ed. Albor, 1957.

Manuel DE PEDROLO, *Violació de límits*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 11, DESEMBRE DE 1957

Frédéric DARD, *Los granujas van al infierno*. Barcelona: Ed. Albor.

Frédéric DARD, *El campeón*. Barcelona: Ed. Albor.

Rafael TASIS, *Abans d'ahir*. Barcelona: Biblioteca Selecta.

Ferran CANYAMERES, *El cercle de la por*. Ed. Nereida, 1957

Xavier BENGUEREL, *Sóc un assassí*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 12, MARÇ DE 1958

Pere CALDERS, *Gent de l'alta vall*. Barcelona: Albertí Editor.

Frédéric DARD, *Los brazos de la noche*. Barcelona: Ed. Albor.

Carson MC CULLERS, *La balada del Café triste*, Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 13, MAIG DE 1958

Blaí BONET, *El mar*. Barcelona: El Club dels Novel·listes.

Ramon FOLCH I CAMARASA, *El meu germà gran*. Barcelona: Albertí Editor.

William IRIS, *El autocar sale a las 6*. Barcelona: Ed. Albor.

Alain ROBBE-GRILLET, *La celosía*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 14, SETEMBRE DE 1958

Ennio FLAIANA, *Diario nocturno*. Barcelona: Ed. Seix Barral.
 Diversos Autors, *Recull de contes valencians*. Barcelona: Albertí Editor.
 Ramón Eugenio DE GOICOECHEA, *Dinero para morir*. Ed. Mateu.
 Lina FORN RAMOS, *Días dormidos en el pasado*.

NÚM. 15, JULIOL DE 1959

[les recensions d'aquest número, excepcionalment, apareixen signades]
 Jesús FERNÁNDEZ SANTOS, *Cabeza rapada*. Barcelona: Seix Barral. Signa Pere
 Ramírez Molas.
 J. M. CASTILLO NAVARRO, *El niño de la flor en la boca*. Barcelona: Pareja y Borrás
 Eds. Signa B[onaventura]. S[elva].
 Pere CALDERS *Demà, a les tres de la matinada*. Barcelona, Albertí Editor. Signa
 B[onaventura]. S[elva].
 Mercedes SALISACHS, *Pasos conocidos*. Barcelona: Pareja y Borrás. Signa
 B[onaventura]. S[elva].
 Josep M. ESPINÀS, *Vestir-se per morir*. Barcelona: Albertí Editor. Signa A[r-
 mand]. Q[uintana].
 Joaquim AMAT-PINIELLA, *La pau a casa*. Albertí Editor. Signa S. V., inicials que
 no corresponen a cap dels col·laboradors habituals de la revista.
 Ramón Eugenio DE GOICOECHEA, *El pan mojado*. Barcelona: Pareja y Borrás Eds.
 Signa B[onaventura]. S[elva].

NÚM. 16, OCTUBRE DE 1959

Max FRISCH, *No soy Stiller*. Barcelona: Seix Barral.
 Joaquim CASAS, *Diari d'un soldat*. Barcelona: Albertí Editor.
 Francesc CANDEL, *Echate un pulso, Hemingway*. Barcelona: Pareja y Borrás Eds.
 Ana María MATUTE, *Fiesta al Noroeste*. Barcelona: Pareja y Borrás Eds.

NÚM. 17, FEBRER DE 1960

Nikos KAZANTZAKI, *El crist de nou crucificat*. Barcelona: Club dels Novel·listes.
 Estanislau TORRES, *Fum d'ara*. Albertí Editor.
 J. GARCÍA HORTELANO, *Nuevas amistades*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 18, JUNY DE 1960

Jospe M. ESPINÀS, *Els joves i els altres*. Barcelona: Albertí Editor.
 Heinrich BÖLL, *Casa sin amo*. Barcelona: Seix Barral.
 Mercedes SALISACHS, *Vendimia interrumpida*. Barcelona: Ed. Planeta.

NÚM. 19, AGOST DE 1960

Manuel DE PEDROLO; *L'inspector arriba tard*. Palma de Mallorca: Ed. Raixa.
 Xavier BENGUEREL, *L'intrús*. Barcelona: El Club dels Novel·listes.
 Francesc CANDEL, *Temperamentales*. Barcelona: Ed. Destino.

NÚM. 20, OCTUBRE DE 1960

Joan VILA CASAS, *Doble blanc*. Barcelona: Ed. Selecta.

NÚM. 21, FEBRER DE 1961

Ana María MATUTE, *El saltamontes verde*. Barcelona: Ed. Lumen.

Francesc VALLVERDÚ, *Festa major*. Barcelona: Albertí Editor.

Juan MARSÉ, *Encerrados con un solo juguete*. Barcelona: Seix Barral.

Manuel DE PEDROLO, *Una selva com la teva*. Barcelona: Ed. Destino.

NÚM. 22, AGOST DE 1961

No es ressenyen llibres de narrativa.

NÚM. 23, OCTUBRE DE 1961

Max FRISCH, *Homo Faber*. Barcelona: Seix Barral.

Baltasar PORCEL, *Solnegre*.

NÚM. 24, MARÇ DE 1962

Colin MAC INNES, *Principales*. Barcelona: Seix Barral.

Estanislau TORRES, *Cel de tardor*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 25, JULIOL DE 1962

H. CHEVALIER, *El hombre que quiso ser Dios*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 26, SETEMBRE DE 1962

Josep M. ESPINÀS, *L'últim replà*. Barcelona: Ed. Selecta.

Estanislau TORRES, *La xera*. Ed. Selecta.

Ramón NIETO, *La patria y el pan*. Barcelona: Seix Barral.

Fernando NAMORA, *Flors a la tomba de Clarisse*. Barcelona: Albertí Editor.

NÚM. 27, NOVEMBRE DE 1962

Uwe JOHNSON, *El tercer libro sobre Ajim*. Barcelona: Plaza y Janés.

Alan SILLITOE, *La soledad del corredor de fondo*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 28, SETEMBRE DE 1963

Harry MULISCH, *La cama de piedra*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 29, MAIG DE 1964

William FAULKNER, *Los rateros*. Barcelona: Plaza y Janés.

NÚM. 30, JULIOL DE 1964

Baltasar PORCEL, *La lluna i el «Cala Llamp»*. Barcelona: Albertí Editor.

Doris LESSING, *La costumbre de amar*. Barcelona: Seix Barral.

Roger IIKOR, *El sembrador de viento*. Barcelona: Plaza y Janés.

NÚM. 31, OCTUBRE DE 1964

Estanislau TORRES, *L'altre demà*. Barcelona: Ed. Destino.

Fernando MORÁN, *Joe Giménez, promotor de ideas*. Barcelona: Seix Barral.

Claude SEIGNOLLE, *Un cuervo de todos los colores*. Barcelona: Plaza y Janés.

NÚM. 32, GENER DE 1965

Max AUB, *Josep Torres Campalans*. Mèxic: Tezontle.

NÚM. 33, JULIOL DE 1965

A. PIEYRE DE MANDIARGUES, *La motocicleta*. Barcelona: Seix Barral.
Carlo Emilio GADDA, *Aprendizaje del dolor*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 34, NOVEMBRE DE 1965

G. CHEVALIER, *Clochemerle-Balneario*. Barcelona: Plaza y Janés.
Heinrich BÖLL, *Opiniones de un payaso*. Barcelona: Seix Barral.
Hans HABE, *La Tarnowska*. Barcelona: Plaza y Janés.
Nathalie SARRAUTE, *Las frutas de oro*. Barcelona: Seix Barral.

NÚM. 35, ABRIL DE 1966

Juan FARIAS, *Los buscadores de agua*. Barcelona: Alfaguara.
Vasco PRATOLINI, *Constancia de la razón*. Barcelona: Seix Barral.
Jean-Paul SARTRE, *La naúsea*. Barcelona: Eds. Proa.
Ramon FOLCH I CAMARASSA, *Adéu, abans d'hora*. Barcelona: Alfaguara.

NÚM. 36, SETEMBRE DE 1966

John UPDIKE, *Corre, conejo*. Barcelona: Seix Barral, 1965
Manuel DE PEDROLO, *Cendra per Martina*. Barcelona: Eds. Proa.